

Klassa vävnad, till översidan i en huvud-
dyna, att ligga som prydnad, eller ligga
som prydnad i ett fint rum under bordet.
Att tjänstgöra som vanliga mattor blevo
dessa för dyrt. Trädknapper i linne-
skjortor upplöfdes överallt på 1870 talet,
men Perina Rosengren, f. i Skurup, 1863,
berättar om dessa vävnader, säger:
Anders Rosengren ville alltid ha träd-
knappar, så att det är icke så lång tid
tillbaka, då jag sydde trädknapper. Uppf.
köpte skjortor efter Rosengren, och i dessa
huv-trädknapper, som man numera
aldrig ser.

Uppf. 1933 av: J. Bergström, Skurup

Tvätt.

Fru Karina Rusegnen, f. 1863, i Skurup, säger:
 I äldre tider då man tvättar linnetyg, hade man
 ingen "filevalk", utan gned tyget mellan
 händerna. På 1870 talet såg jag ingen filevalk,
 men på 1880 talets början gjorde min man
 en filevalk av sinkplåt.

En upptecknare: I Slöjdstad, Herrestads härad,
 sade man ömsom fila och ömsom hävta.
 Ingen "fileplage" sägs i Herrestads härad 1870
 talet. Sedan man tvättat skulle man meng-
 la tyget. 1872 såg jag i Lyckås slott en mängel
 man drog med handen liksom våra dyrs
 handmangel. De fattigare hade på 1880 talet
 en handmangel med en rund trärull och en
 rektangelformig elmslång två tums plumbes
 behållare med ett handtag ovanpå. Detta tryckte

man på och kvode fram och tillbaka på hov-
det. Man bredde först ett dubbel lagt laken
på hovdet. Detta var en behväm smygling.

Allmänt på 1880 talet. I äldre tider gned man
ärmsliv och kragar med en gridesten på en
gride-fjel, det övriga gick smyglas på ryggen.
1880 hade en bonde i Skurup en steumangel
och många voro de som gick dit för ett
smygla.

På 1860 talet upphörde gridestenen och
stoyhjörnet tog fatt.

Upppt. 1933 av: Bengtström, Skurup

ACC. N:R. 3918

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *A. Bergström*
 Härad: *Wimmerby* Adress: *Skurup*
 Socken: *Skurup* Berättat av: *Karna Rosenqvist*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1863* i *Skurup*

31
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

4

Uppteckningen rör *Föörning*.

skilt täcke, och vilket i så fall?
 Skulle vid begravning samma täcke sedan
 läggas på kistan. Eller hade man särskilt be-
 täcke? Man hade aldrig hirtiche på kistan.
 Där kom också mycket föörning att de kunde
 knappast hirticha den. Alla hood i spiskam-
 maren och hyllor, stersed, leghused, allt var
 fullt med föörning, så att man gick iuhypa
 överallt så gott man kunde. Långväja gick en-
~~st~~ kallrigen tillbaka plus smahlitar men
 så haar gick smörkoppar och dylikt hem
 efter gillet. I bröllopp satte bondparet vid hood-
 ändan.

Storkönder hade särskild matlagerarna, och
en särskild traktor. Uti köket var det nog,
att den närmaste släkten kom att sitta på
sina översta köksbänken som möjligt, så
att rikedom half inte. Dock där frösten var
med, måste han intas när måste plats in-
till bordsuret. Man måste ju dela
minst två bord. Allt var berende av
om man hade två rum, eller fick man ha
två bord i stugan. Kniv och gaffel, man
inga servetter för 60 år sen. Adelsmännen
hade servetter i vardagslag för 60 år sen.
Maten lagades på öppen spis i skorstenen och bakor
och stekor i bakugnen, men jag tycker, att för
60 år sen höjda man med köksfisar, men
i slutet på 1870 talet voro de allmänna,
så att på 1870 talet upphörde allt det gamla.

ACC. N:R. 3918

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
 Härad: *Wemmenhög* Adress: *Linköping. Skurup*
 Socken: *Skurup* Berättat av: *Karna Rasengren*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1863* i *Skurup*

29
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

6

Uppteckningen rör *Föörning.*

I min ungdom hörde jag att de inbjudna gäster till bröllop kommande och begravningar med förde "föörning". Den bestod vanligen av två slaktade färdiggjorda höns och en smörkopp med en hög smörstich på. Smöret var springlat och alla krummelilurer på. Man lär den dit i en spänkrog på 1870-talet och omkretet med en lime-knytdak. Det var roga med deno emballering att smörkappen icke rubbades. Man gick till gillesgårdar med fööringen dagen förut. Man medförde även kraktkor på föören som en äppelmarchoff,

Skriv endast på denna sida!

men icke så stora som menchetten. De voro pring-
lade med röda sockerränder, men i begravningar,
med svarta kors och dylikt. En mängd andra socker-
kakor av alle mönster. Uppbeslagne, som till
salu tillit, särskilt på beställning, stora
runda sockerkakor, med en eller två veining-
ar. Sockerkakorna haas på ett stort porcelins-
gat. Detta mode har säkerligen varit i 60 år. Smet-
kakor äro ända äldre. De måste man bära i
hannen, med en tunn duk över.

Till leonsängskvinnor för 60 år sen i Skurup, sånde
man en kruka ölurpa, förvispat med ägg och något
litet vetesjöl, där i man lagt några vetekullar.
Detta kunde gömmas och äter upprömdes. Man
hade lerkrukan i en vit mindre knytduk.

Har tillgick med förringen vid framkomsten
till gästbord och begravning? Lades den på ett sär-

Sångband.

Karna Rosengren i Skurup säger: på 1860-talet
 såg jag i Skurup flera som hade sångband.
 Något handteq. av trä fanns inte. Gården var
 en stor knuta, som skulle motsvara hand-
 teqet. Här i Skurup voro de ej klädda med
 kulörta lappar. Men hade virkning omkring
 kändt av olika goor, ylle, så att banden
 voro vackra. Rppt. På det att knuten
 icke skulle synas, måste ett underlag av
 lapper finnas under virningen. Men
 jag tror dock likväl, att dessa banden
 icke voro så fina som i Slägestad.
 Anders Komma i Sövestad hade inget
 sångband 1877. Men jag har nu glömt
 de ställen i Herristads härad, där jag sett
 sångband. Många fanns i Bläntarp, 1850.

Kakelugnslänken.

Yngen kakelugnslänk var försedd med lock. Man lade vanligen ett klödda-pås på halsen, kallt som länken, två väder kopsydda. De voro alla för två personer, endast gattiga hade smala länkar.

Gögsäte.

Ör husfadern hade sin plats kallades översta bordändan och bord-änds-länken. Sido-länken kallades bekkords-länken. En kvinna har skaffat honora en fuge. Kvinnan: jag blev så anedd, jag fick sitta till häjabors = bord-äns-länken, å se dugat bord en liten duk som dalde en tredjedel av bordet. Ost och smör, goor-brod, och beafter en lea kopp kaffe med kaksocherbitar. En koppa malt för besväret.

Prästtuta.

En Skarna Rosengren i Skurup säger:
jag är konstnärskonstnär, men ordet "prästtuta"
har jag aldrig hört. Alla välutvecklade
konstnärer som försedd med dukar, så att
de behövde inte lära sådana. Vad är en
duk? En duk är ett bord-täcke, liksom
yllre sängtäcket på sängen. Duken skulle
göra bordet finare, och sängtäcket sängen
finare. En bordduken inte stor nog, lades
en duk över den andra, så långt in på bor-
det att endast en liten del räckte nedom
bordet vid nedersta bordsändan. Duken
räckte något nedom bordkanten på alla
fyra sidorna. Hänkle = handduk. Man
gule aldrig duk till detta plagg, utan an-
tingen hänkle, eller hand-duk. Uppf. 1933 av:
W. B. Skurup

Bordet voro aldrig dukade i vardagslag, icke ens om
söndagarna på 1870 talet och tidigare. Kom någon
främmande och skulle ha brännvin och brännvinsbrö,
lelev bordet dukat med en mindre duk. Gästen
satt vid översta bordsändan, men ~~fäst~~^{for} sig
på bakkordslänken. Mindre ansedd fick en sup
och tog en sockerbit till som brännvinsbrö, liten,
kacksocker, dock ur sockerkeret. Att lägga en socker
bit till denne som brännvinsbrö ansågs som en
stor skam. I detta fall odukat och man stod
vid bordet och tog supen. Sedan sätte man sig och
samtals vidare. Far i Kåhelugns länken och gästen
på stochale länken. Det var en soldat som ville
köpa en halv tumma råg, men man befarade att han
skade inga freuninger. Behöver ni en dräng? Wir
Ola ska flytta. Bonden: ja, och moår, sått kjelen
på. Mor: den står på Kåhelugnen och är ensam.
Nu duka man bordet, som till en förhäm gäst. Ola Kåen Komma till på
Kåen i acheder om lönen.

ACC. N:R. 3918

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
 Härad: *Vemmenhög* Adress: *Cent. Skurup*
 Socken: *Skurup* Berättat av: *Karna Rosengren*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1863* i *Skurup*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV21
12Uppteckningen rör *Bond-dynor.*

Jag har aldrig hört att man medfört bond-
dynor till kyrkan. Ej heller mat med sig på
kyrkofärd. Detta hör nog det norra Sverige
till, där man hade flera mil till kyrkan.

Jag har aldrig hört att man medfört något
till kyrkan, som bonparet skulle knäböja på.

Vagnstäcken.

Sv. uppt. Jag såg Anders komma i Lövestad 1873
hämta kommorshen, han hade fjädervagn med
ett säte, en väcker agedyna, rödlakan, stoppad
med något litet gäsfjäder, men inget tecke.
Fagedynan underst, ulltyg, mössgult.

13
Skr uppt. 1884 sig jag i Gätelborg den första lik-
vagnen och hästarna voro under järden påhängda
svarta läcken med svarta dringlande franser i
underkanten. Det är ju möjligt att de hade se
även i spårad, men som förhållande, kom man ingen-
stens. Vad kallades madrasser (färsing)?

(Färsing) hör icke Skåne till. Madrasser
kallades: halm-madrasser, köp-madrasser,
stäljädernmadrasser. Köp-madrasser hade
flera olika stoppsingar. De finare hönder
hade nog köp-madrasser på 1870 talet, men
annars i allmänhet halm-madrasser och
dra-sänger. Y de stora tvåmanssänger hade
man aldrig köp-madrasser. Folkskollärare
Rosenblad i Blåntorp hade på 1870 talet dra-
säng och läs länghalm. Pajhar: jag behöver
ombytta halm i sängen? Anders O, Per Jons: Kan ni
kaffe mig vordern en kärke. Dejen efter kunnna förhållanden med kärke,

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
 Härad: *Vemmenhög* Adress: *Vinkel, Skurup*
 Socken: *Skurup* Berättat av: *Karna Rosengren*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1863* i *Skurup*

Uppteckningen rör *Bolster.*

Vad vi här i sydshåne kallar sängdyna, är
 på högsvenska (grammatikaliskt rätt) bolster.
 Ordet bolster uttalades aldrig av bönder.
 Man hade både helylle-sängdynor (stämpade)
 och halvylle, ostämpade. I alla dynor var gäs-
 fjäder. Man sade aldrig under bolster, utan
 underdyna. Man hade aldrig skinn på någon
 madrass i Shåne. Till underdynor läde man
 vanligare linnevar, men förmögare ylledynor.
 Huvuddynorna voro vanligare linsmedynor
 med gäsfjäder. I bekluvsbänkven låg vanligare
 en stor yllehuvuddyna som frydnad, fylld med
 gäsfjäder.

Sängomhäng.

En småbonhare i Skaggeröd, Oluf Thelandersson, som varit i Amerika, hade 1909 sängomhäng, Skimmingsö socken. Troligen är mödet från Amerika. En rund smilad stång satt i väggen över mitten för sängen, omkr. 1 aln lång. Sängen måste stå mitt för en vägg. Nu hängde man en tunn godisvävrad med spetsar på utåt golvet. Den räckte omkring sängens båda ändar, till 12 tum från golvet. Om natten togs den ner. Men det dugde inte att leon var i detta sammanhang, men han hade inga leon. Detta är den enda jag sett som hant "sängomhäng." På landsbygden har aldrig detta varit ett allmänt bruk. Sådant gjök passa ingen lantbrukare, men där var ju inga leon, så att han kunde hålla denna gummilut. Uppf. 1933 av W. B. Skarv